

V Bruseli 15. 12. 2015
COM(2015) 642 final

SPRÁVA KOMISIE

Druhá dvojročná správa Európskej únie podľa Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy

(požadovaná na základe článku 18 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 z 21. mája 2013 o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií na úrovni členských štátov a Únie relevantných z hľadiska zmeny klímy a o zrušení rozhodnutia č. 280/2004/ES a na základe rozhodnutia 2/CP.17 konferencie zmluvných strán UNFCCC)

{SWD(2015) 282 final}

Úvod

Táto správa a jej sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie predstavujú druhú dvojročnú správu Európskej únie (EÚ), ako sa požaduje v článku 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 525/2013 a v rozhodnutí 2/CP.17 konferencie zmluvných strán Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (UNFCCC). Predložia sa UNFCCC vo forme druhej dvojročnej správy EÚ.

INFORMÁCIE O EMISIÁCH SKLENÍKOVÝCH PLYNOV A TRENDCH

Celkové emisie skleníkových plynov v EÚ-28 vrátane emisií z medzinárodnej leteckej dopravy klesli od roku 1990 do roku 2013 o približne 20 %. Nahlásené emisie sú emisie súvisiace s cieľom EÚ v rámci dohovoru, ktoré sú prevzaté z poslednej inventúry EÚ predloženej UNFCCC. Najvýznamnejší skleníkový plyn je CO₂, ktorý v roku 2013 tvoril 82 % celkových emisií EÚ-28.

Emisie na obyvateľa v EÚ klesli v období rokov 1990 až 2013 o 26 %, z 11,8 t/obyvateľa na 8,9 t/obyvateľa. Kým emisie v EÚ-28 klesali, hospodárstvo rástlo. Oddelenie hospodárskeho rastu od emisií skleníkových plynov je stabilným trendom od roku 1990. Rast hrubého domáceho produktu (HDP) v EÚ-28 za obdobie rokov 1990 až 2013 dosiahol približne 45 %, zatiaľ čo emisie skleníkových plynov klesli o približne 20 %. Preto sa intenzita emisií skleníkových plynov EÚ znížila takmer o polovicu.

Vykonávanie štrukturálnych politík v oblasti klímy a energie výrazne prispelo k tomuto úspešnému oddeleniu. Realizácia klimaticko-energetického balíka 2020 priniesla najmä značný nárast obnoviteľnej energie a pokrok v energetickej účinnosti. Oba trendy zohrali kľúčovú úlohu pri zaznamenanom znížení emisií. Očakáva sa, že cena uhlíka, ktorá bola hybnou silou tohto procesu, bude postupne rásť.

KVANTIFIKOVANÝ CIEĽ EÚ TÝKAJÚCI SA ZNÍŽENIA EMISIÍ V CELOM HOSPODÁRSTVE

Európska únia a jej členské štáty prijali v rámci UNFCCC spoločný cieľ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2020 aspoň o 20 % v porovnaní s rokom 1990, pričom ponúkli až 30 % zníženie za podmienky, že aj ostatné rozvinuté krajiny sa zaviazujú k porovnateľným podielom zníženia emisií a rozvojové krajiny prispievajú primerane – každá podľa svojej zodpovednosti a svojich schopností.

Cieľ EÚ je zakotvený v právnych predpisoch a Európska únia a jej členské štáty ho naplňajú. Jadrom tejto legislatívy je klimaticko-energetický balík EÚ, v ktorom sa stanovuje cieľ Únie znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2020 o 20 % v porovnaní s rokom 1990, čo zodpovedá zníženiu o 14 % v porovnaní s rokom 2005. Toto úsilie sa rozdelilo medzi odvetvia, na ktoré sa vzťahuje systém EÚ na obchodovanie s emisiami (EU Emission Trading System, ďalej aj „EU ETS“) a odvetvia mimo tohto systému, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie o spoločnom úsilí (ESD).

POKROK PRI DOSAHOVANÍ KVANTIFIKOVANÉHO CIEĽA ZNÍŽENIA EMISIÍ V CELOM HOSPODÁRSTVE – POLITIKY A OPATRENIA EÚ A ICH VPLYV

Európska únia a jej 28 členských štátov už po mnohé roky jednotlivo aj spoločne vykonávajú vnútroštátne a medzinárodné opatrenia zamerané proti zmene klímy, čo prinieslo významné zníženie emisií.

S cieľom reagovať na výzvy a investičné potreby súvisiace s oblasťou klímy sa členské štáty EÚ zhodli na tom, že aspoň 20 % finančných prostriedkov z rozpočtu EÚ na roky 2014 – 2020 (až 180 mld. EUR) by sa malo použiť na opatrenia týkajúce sa zmeny klímy. To predstavuje značné zvýšenie v porovnaní s výdavkami na opatrenia v oblasti klímy v predchádzajúcom rozpočte, ktoré predstavovali 6,8 % rozpočtu EÚ na roky 2007 – 2013. V záujme naplnenia tohto zvýšeného úsilia sa opatrenia na zmierňovanie a prispôsobenie začlenili do všetkých hlavných výdavkových programov EÚ, najmä do politiky súdržnosti, regionálneho rozvoja, energetiky, dopravy, výskumu a inovácií a do spoločnej poľnohospodárskej politiky.

EÚ a jej členské štáty neustále sprísňujú právne predpisy, aby tak umožnili zníženie emisií skleníkových plynov a prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo. Politický vývoj od predloženia prvej dvojročnej správy poznačil najmä rozvoj EU ETS, nové legislatívne nástroje v sektore dopravy a kvalitnejšie nariadenie o fluórovaných plynach.

Od roku 2013 funguje EU ETS podľa vylepšených a harmonizovaných pravidiel fázy 3, ktorá zahŕňa obdobie rokov 2013 – 2020. Na dosiahnutie zníženia emisií EU ETS v roku 2030 o 43 % v porovnaní s rokom 2005 je nutný ako hlavný nástroj dobre fungujúci zreformovaný systém EÚ na obchodovanie s emisiami. Preto je hlavný nástroj Európy predmetom významných štrukturálnych reforiem nevyhnutných na dosiahnutie pokroku na ceste EÚ k nízkouhlíkovému hospodárstvu.

Prvým krokom pri riešení problematiky rastúceho prebytku emisných kvót, ktorý sa nahromadil v systéme EÚ na obchodovanie s emisiami, bolo odloženie aukcie na obchodovanie s 900 miliónmi kvót. Druhým krokom bolo dohodnutie rezervy stability trhu, ktorou sa bude riešiť prebytok emisných kvót a zároveň zvyšovať odolnosť systému proti veľkým otrasom prostredníctvom úpravy ponuky kvót, ktoré majú byť predmetom aukcie. Komisia napokon v júli 2015 navrhla revíziu EU ETS s cieľom zrealizovať zníženie emisií v rámci EU ETS v roku 2030 o 43 % v porovnaní s rokom 2005. Je to posledný krok na zefektívnenie EU ETS tak, aby sa ním dali naplniť ciele stanovené na rok 2030.

Politický vývoj napredoval aj v sektore dopravy: novými právnymi predpismi EÚ sa stanovili záväzné emisné ciele pre nový park osobných a dodávkových automobilov, ktoré sa majú splniť do roku 2021. Stratégia pre ťažké úžitkové vozidlá prijatá v máji 2014 je prvou iniciatívou EÚ na riešenie spotreby paliva a emisií CO₂ v prípade nákladných automobilov, autobusov a autokarov. V apríli 2015 prijala EÚ legislatívny nástroj zriaďujúci celoeurópsky systém monitorovania, hlásenia a overovania v námornej doprave ako prvý krok v stratégii EÚ na znižovanie emisií v tomto sektore.

Od 1. januára 2015 sa uplatňuje revidované nariadenie o fluórovaných plynach, ktorým sa posilňujú už existujúce opatrenia (napr. zachytávanie plynov prostredníctvom zisťovania únikov, inštalácia zariadenia vyškoleným personálom, zhodnotenie použitých plynov) a ktorým sa zároveň zavádza postupné ukončenie používania fluórovaných plynov, ktoré EÚ umožní znížiť celkové emisie fluórovaných plynov o dve tretiny v porovnaní s rokom 2014. Takisto sa ním zakazuje uvádzanie fluórovaných plynov na trh za určitých okolností, keď sú dostupné alternatívy, napr. domáce chladničky a mrazničky, ktoré obsahujú fluórované uhlíkovodíky s potenciálom globálneho otepľovania vyšším ako 150.

Okrem toho na základe klimaticko-energetického balíka 2020 a v súlade s cieľom prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo dosiahla Európska rada v októbri 2014

dohodu o základoch rámca politík EÚ v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030: záväzný cieľ dosiahnuť do roku 2030 minimálne 40 % zníženie emisií skleníkových plynov na vnútroštátnej úrovni v porovnaní s rokom 1990; cieľ získať aspoň 27 % energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030, cieľ záväzný na úrovni EÚ; orientačný cieľ zvýšiť energetickú účinnosť do roku 2030 aspoň o 27 %, ktorý sa má prehodnotiť v roku 2020 so zreteľom na 30 % cieľ.

Na tento účel Komisia už navrhla v júli 2015 zrevidovanú smernicu EU ETS, o ktorej sa v súčasnosti rokuje v inštitúciách EÚ a ktorá bude zahŕňať legislatívne návrhy týkajúce sa sektorov mimo ETS. Komisia takisto zavádza iniciatívy v zmysle strategického rámca pre energetickú úniu vrátane pripravovaných návrhov týkajúcich sa obnoviteľných zdrojov energie a energetickej účinnosti.

POKROK PRI DOSAHOVANÍ CIEĽA ZNÍŽENIA EMISIÍ V CELOM HOSPODÁRSTVE – PROGNÓZY

Podľa aktuálnych prognóz vychádzajúcich z existujúcich opatrení, ako súhrnných údajov založených na údajoch, ktoré predložili jednotlivé členské štáty Európskej únii v roku 2015, sa odhaduje, že emisie budú v roku 2020 o 24 % nižšie ako v roku 1990. EÚ je v súčasnosti na dobrej ceste k naplneniu svojho cieľa na rok 2020.

Predpokladá sa, že do roku 2030 budú emisie skleníkových plynov naďalej klesať.

Emisie z odvetvia energetiky, s výnimkou dopravy, predstavujú najväčší podiel celkového množstva emisií skleníkových plynov a predpokladaného celkového zníženia emisií. Predpokladá sa, že emisie z tohto odvetvia klesnú v roku 2020 približne o 33 % v porovnaní s rokom 1990 a o 38 % do roku 2030. Doprava je jediným sektorom, v ktorom sa predpokladá nárast množstva emisií, konkrétne o 13 % medzi rokmi 1990 a 2020, pričom neskôr by sa mali hodnoty až do roku 2030 ustáliť. Po roku 2007 bolo zaznamenané pomalé, ale stabilné znižovanie emisií v doprave vzhľadom na kombináciu vyšších cien palív a prísnejších politík, akými sú normy CO₂ pre osobné a dodávkové automobily.

POSKYTOVANIE FINANČNEJ A TECHNOLOGICKEJ PODPORY A PODPORY PRI BUDOVANÍ KAPACÍT ZMLUVNÝM STRANÁM, KTORÉ SÚ ROZVOJOVÝMI KRAJINAMI

Financovanie opatrení v oblasti klímy zohráva kľúčovú úlohu ako prostriedok na dosiahnutie dohodnutého cieľa, ktorým je obmedzenie zvýšenia celosvetovej priemernej teploty na menej ako 2 °C v porovnaní s predindustriálnymi úrovňami, dosiahnutie zmeny vedúcej k transformácii na hospodárstvo s nízkymi emisiami skleníkových plynov a podpora udržateľného rozvoja odolného voči zmene klímy. EÚ a jej členské štáty sú najväčšími poskytovateľmi oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) pre rozvojové krajiny, ktorá v roku 2014 dosiahla 58,2 miliardy EUR, pričom 7,34 miliardy EUR bolo pridelených na financovanie urýchleného začatia činnosti v období rokov 2010 – 2012. Okrem toho v roku 2014 EÚ a jej členské štáty spoločne vyčlenili 14,5 miliardy EUR na pomoc pre rozvojové krajiny v boji proti zmene klímy.

EÚ podporuje spoločný a komplexný prístup k financovaniu rozvoja vrátane opatrení zameraných proti zmene klímy v rámci „programu zmien“, pričom kladie dôraz na synergiu a vzájomnú prospešnosť prínosov v oblasti klímy a rozvoja.

Celková podpora EÚ pre rozvojové krajiny, ktoré sú zmluvnými stranami UNFCCC, dosiahla v rokoch 2013 a 2014 výšku 2 178 miliónov USD (1 641 miliónov EUR).

Rozvoj kapacít je hlavnou náplňou rozvojovej pomoci EÚ a súčasťou všetkých kooperačných projektov rozvojovej pomoci v oblasti zmeny klímy sú činnosti zamerané na transfer technológií. Európa je popredným aktérom v oblasti nízkouhlíkových technológií a svoje postavenie si udržiava vďaka viacerým politickým iniciatívam. EÚ podporuje rozvoj a zavádzanie technológií v rozvojových krajinách prostredníctvom značných investícií do inovácií.